फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७७

प्रस्तावना

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र नियमावली, २०७० तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (ञ) को वुदाँ नं. (१५) मा फोहरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धी दायित्व स्थानीय तहको हुनेभन्ने उल्लेख छ । अतः नगरपालिका क्षेत्र भित्रका फोहरमैलालाइ न्यूनीकरण, प्रशोधन वा पुन प्रयोग गरी व्यवस्थित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा फोहरमैलाबाट जनस्वास्थ्य तथा बातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकुल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ बातावरण कायम गर्नका लागि शारदा नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका प्रत्येक घर, पसल, होटल तथा रेस्टुरेन्ट, व्यवसायिक तथा औद्योगिक प्रतिष्ठान, शिक्षण संस्था, निजी तथा गैरसरकारी संस्था, कार्यालय, बैंक तथा वित्तिय संस्था, धार्मिक स्थल, सार्वजनिक स्थल आदिबाट उत्पादन हुने फोहरमैलाको व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी वनाइ प्रदुषणमुक्त स्वस्थ्य वातावरण निर्माणका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) मा उल्लेख भए बमोजिमको अधिकार प्रयोग गरी शारदा नगरपालिकाको **फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७७** तर्जुमा गरिएको छ ।

परिच्छेद : एक
संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

(क) यस कार्यविधिको नाम **शारदा नगरपालिकाको फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७७** रहनेछ ।

(ख) यो कार्यविधि नगर कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मिति देखि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क) “कार्यविधि” भन्नाले शारदा नगरपालिकाको फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७७ सम्झनु पर्दछ ।

(ख) “नगरपालिका”भन्नाले शारदा नगरपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(ग) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्दछ ।

(घ) "प्रमुख" भन्नाले शारदा नगरपालिकाको प्रमुख पदमा निर्वाचित बहालवाला नगरपालिका प्रमुख वा नगरपालिका प्रमुखको कार्य गर्न जिम्मेवारी प्राप्त अधिकारीलाई सम्झनु पर्दछ।

(ङ) "उप-प्रमुख" भन्नाले शारदा नगरपालिकाको उप-प्रमुख पदमा निर्वाचित बहालवाला नगरपालिका उप-प्रमुख वा नगरपालिका उप-प्रमुखको कार्य गर्न जिम्मेवारी प्राप्त अधिकारीलाई सम्झनु पर्दछ।

(च) "समिति" भन्नाले फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७७ बमोजिम गठित समितिलाइ सम्झनु पर्दछ।

(छ) "साझेदार" भन्नाले शारदा नगरपालिकासंग फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी कार्यक्रममा साझेदारी गर्ने अन्य जुनसुकै निकायलाइ सम्झनु पर्दछ ।

(ज) "सार्वजनिक निजी साझेदारी" भन्नाले सार्वजनिक क्षेत्र (नगरपालिका) र निजी क्षेत्रका वीचमा कुनै काम गर्ने सम्बन्धमा कानून बमोजिम आपसी सहमतिमा हुने लाभ, लागत र जोखीमको साझेदारीलाई सम्झनु पर्दछ।

(झ) "निजी क्षेत्र" भन्नाले नाफा कमाउने वा नकमाउने गरी स्थापना भएको कम्पनी वा टोलविकास संस्था वा क्लब वा सामाजिक संघ संस्था लगायत यसले राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय संघ संस्था समेतलाई सम्झनु पर्दछ।

(ञ) "वातावरण" भन्नाले प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक प्रणालीहरु, आर्थिक तथा मानवीय क्रियाकलापहरु र यिनका बीचको अन्तरक्रिया तथा अन्तर सम्बन्ध सम्झनु पर्दछ।

(ट) "मन्त्रालय" भन्नाले स्थानीय तह हेर्ने नेपाल सरकारको मन्त्रालयलाइ सम्झनु पर्दछ।

(ठ) "औद्योगिक फोहरमैला" भन्नाले औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट निष्कासन हुने हानिकारक तथा प्रदुषण युक्त फोहरमैला सम्झनु पर्दछ।

(ड) "औद्योगिक प्रतिष्ठान" भन्नाले कुनै उद्योग व्यवसाय वा सेवा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानुन बमोजिम स्थापित कुनै कम्पनी, उद्योग, फर्म वा अन्य कुनै निकाय सम्झनु पर्दछ।

(ढ) "कन्टेनर" भन्नाले फोहरमैला संकलन गर्ने प्रयोजको लागि निश्चित स्थानमा राखिएको फोहरमैला थुपार्ने भाँडो, बाकस, बाल्टीन वा यस्तै प्रकारको अन्य कुनै बस्तु सम्झनु पर्दछ। सो शव्दले कम्पोष्ट मल उत्पादन गर्न राखिएको भाँडो समेत जनाउदछ।

(ण) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस कार्यविधि अर्न्तगत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्ने सम्झनु पर्दछ।

(त) "प्रदुषण" भन्नाले फोहरमैलाबाट निष्कने ठोस तरल वा ग्यास बस्तुको संयोजनबाट वातावरणमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपले प्रभाव पारी वातावरणमा उल्लेखनीय ह्रास ल्याउने, क्षति पुऱ्याउने वा वातावरणको लाभदायी वा उपयोगी प्रयोजनमा हानी नोक्सानी पुऱ्याउने क्रियाकलाप सम्झनु पर्दछ।

(थ) "प्रशोधन" भन्नाले फोहरमैलाको रुप वा गुणमा परिर्वतन गरी मल, ग्यास, ऊर्जा वा अन्य कुनै उपयोगी बस्तु तयार गर्ने र फोहरमैलाको व्यवस्थापन गर्ने कार्य सम्झनु पर्दछ।

(द) “पुन चक्रिय प्रयोग” भन्नाले प्रविधिको प्रयोगद्धारा संकलित फोहरमैलालाई कच्चा पदार्थमा रुपान्तरण गरी उपयोगी बस्तुको रुपमा विकास गरेर पुन प्रयोगमा ल्याउने कार्य सम्झनु पर्दछ ।

(ध) “फोहरमैला” भन्नाले घरेलु फोहरमैला, औद्योगिक फोहरमैला, रसायनिक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्था जन्य फोहरमैला वा हानिकारक फोहरमैला सम्झनु पर्छ । सो शव्दले तत्काल प्रयोग हुन नसक्ने अवस्थामा रहेका, फालिएका वा सडेगलेका, वातावरणमा ह्रास आउने गरि निष्कासन गरिएका ठोस, तरल, ग्यास, लेदो, धुवाँ, धुलो, विद्युतीय तथा सुचना प्रविधिका लागि प्रंयोग भएका सामग्रीहरु पोष्टर, पम्पलेट, तथा नेपाल सरकारले समय समयमा नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरि फोहरमैला भनि तोकिदिएको अन्य बस्तु समेतलाई जनाउदछ ।

(न) “फोहरमैला व्यवस्थापन स्थल” (स्यानिटरी ल्याण्डफिल्ड साइट) भन्नाले फोहरमैला विसर्जन वा प्रशोधन गर्नको लागि नगरपालिकाले तोकेको स्थल सम्झनु पर्दछ ।

(प) “रसायनिक फोहरमैला” भन्नाले यथास्थितिमा प्रयोग हुन नसक्ने जुनसुकै श्रोत तथा प्रक्रियाबाट निस्केका मानव स्वास्थ्य लगायत जीव जन्तु एवम् वातावरणमा प्रतिकुल असर पार्ने सम्पूर्ण रसायनिक पदार्थ वा समय समयमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी रसायनिक फोहरमैला भनि तोकेको ठोस, तरल, धुलो, लेदो, ग्यास लगायतका पदार्थ वा वस्तुलाई सम्झनु पर्छ ।

(फ) “स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला” भन्नाले अस्पताल, क्लिनिक, फार्मेसी, औषधी पसल, ब्लड बैंक, प्याथोलोजिकल प्रयोगशाला, पशु स्वास्थ्यजन्य संस्था वा स्वास्थ्य अनुसन्धान केन्द्रबाट उत्पादन तथा निष्कासन हुने हानिकारक फोहरमैला सम्झनु पर्दछ ।

३. कार्यविधिको उद्देश्य

यस कार्यविधिको प्रमुख उद्येश्य देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(क) फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ तथा नियमावली, २०७० र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहलाइ फोहरमैला व्यवस्थापनको जिम्मेवारी दिएकोमा सो जिम्मेवारी पूरागर्न प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सघाउ पुऱ्याउने ।

(ख) फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि स्थानीय स्तरमा समन्वय र समझदारी कायम गर्दै सहभागितात्मक योजना तर्जूमा गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।

(ग) शारदा नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका विभिन्न संघ संस्था, छिमेकी स्थानीय तह र अन्य सामाजिक संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि सचेतना अभिबृद्धि गर्न मद्दत गर्ने ।

(घ) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइका लागि चेतनामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने ।

(ङ) फोहरमैला व्यवस्थापनका क्षेत्रमा क्रियाशिल साझेदार संस्थाहरुको कार्यमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।

(च) फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्ने विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरुसँग समन्वय कायम गर्न मद्दत गर्ने ।

(छ) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, समुदाय, गैरसरकारी संघ संस्था संग सहकार्य र साझेदार प्रबर्द्धन गर्ने ।

(ज) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको सहभागितामुलक अनुगमन तथा मुल्यांकनको लागि आधार प्रदान गर्ने ।

४. कार्यविधिको प्रयोगकर्ता

यस कार्यविधिको प्रयोग देहाय बमोजिमका व्यक्ति वा निकायले गर्न सक्ने छन ।

(क) शारदा नगरपालिका, वडा समिति, नगरपालिका क्षेत्र भित्रका नागरिक समाज, उपभोक्ता समिति, ठेकेदार, कर्मचारीहरु ।

(ख) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका टोल विकास संस्था, सामुदायिक संस्था तथा यस कार्यमा प्रयोग हुने व्यक्ति तथा समुदायहरु ।

(ग) नगरपालिका क्षेत्र भित्र काम गर्ने राजनैतिक संयन्त्र, अनुसन्धानकर्ता, सामाजिक कार्यकर्ता, विकास साझेदार तथा अन्य सरोकारवाला निकायले पनि यसको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

५. कार्यविधिको कार्य क्षेत्र र सीमा

यस कार्यविधिमा फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइका लागि आवश्यक पर्ने व्यवस्थापकीय तथा संस्थापकीय पक्षलाई समेट्न खोजिएको छ । शारदा नगरपालिकाको कार्यालयले आफ्नो प्रयोजनका लागि मात्र यो कार्यविधि बनाएको हुँदा यसको कार्य सीमा शारदा नगरपालिका क्षेत्रमा मात्र रहनेछ । यसको साथै फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र नियमावली, २०७० तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को प्रावधान समेत यसमा आकर्षित हुने हुँदा यो कार्यविधिलाई नगरपालिका क्षेत्रमा काम गर्ने बिभिन्न सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रका निकायले समेत मार्गदर्शनको रुपमा लिन सक्नेछन । प्रस्तुत कार्यविधि अन्य स्थानीय तहको लागि समेत उपयोगी हुन सक्नेछ ।

परिच्छेद : दुइ

व्यवस्थापन तथा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

६. व्यवस्थापन समितिको गठन

(क) शारदा नगरपालिकामा फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ संग सम्बन्धित कार्य व्यवस्थित रुपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरु संयोजक तथा सदस्य रहने गरी एक समितिको गठन गरिने छ ।

(१) नगरपालिकाका प्रमुख - संयोजक
(२) नगरपालिकाका उप-प्रमुख - सदस्य
(३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य
(४) १ महिला सहित २ जना नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरु - सदस्य
(५) प्रमुख, योजना तथा प्राविधिक शाखा - सदस्य
(६) प्रमुख, सामाजिक विकास शाखा - सदस्य
(७) प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा - सदस्य
(८) प्रतिनिधि, उद्योग वाणिज्य संघ - सदस्य
(९) प्रतिनिधि, होटल व्यवसायी संघ - सदस्य
(१०) फोहर संकलन गरिने क्षेत्रका बसिन्दा मध्ये कम्तीमा १जना - सदस्य
(११) वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(ख) यस कार्यबिधि बमोजिम गठित समितिको नियमित वैठकमा कामसँग सम्बन्धित कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधिलाई आवश्यकता अनुसार आमन्त्रित गर्न सकिनेछ ।

(ग) आमन्त्रित पदाधिकारीले पनि वैठकमा उपस्थित भए वापत अन्य पदाधिकारीले पाए सरहको भत्ता तथा अन्य सुविधा पाउनेछ ।

(घ) आमन्त्रित पदाधिकारी वा व्यक्तिको मताधिकार हुनेछैन ।

(ङ) व्यवस्थापन समितिको बैठक सामान्यतया ३ महिनामा एक पटक बस्नेछ । तर आवश्यकता महसुस भएमा जुनसुकै बेला पनि बोलाउन सकिनेछ ।

(च) बैठक संयोजकको आदेशले सदस्य सचिवले बोलाउनेछ ।

(छ) कुल सदस्य संख्याको ५० प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(ज) बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गरी राख्नेछ ।

७. व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ ।

(क) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको लागि आवधिक तथा बार्षिक योजना तर्जूमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मुल्यांकन र समिक्षा गर्ने ।

(ख) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको लागि चेतनामुलक कार्यक्रम तथा तालिमहरु सञ्चालन गर्ने ।

(ग) फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ तथा नियमावली, २०७० तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, र अन्य प्रचलित ऐन नियमले दिएको अधिकार प्रयोग गरी फोहरमैला तथा सरसफाइ संग सम्बन्धित आवश्यक कार्य गर्ने ।

(घ) नगरपालिका क्षेत्रलाई पूर्ण सरसफाई क्षेत्र बनाउन पहल गर्ने ।

(ङ) फोहरलाई श्रोतमा तथा व्यवस्थापन केन्द्रमा समेत बर्गीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(च) बर्गीकृत फोहरहरुलाइ प्रशोधन गरी पुन प्रयोग योग्य वनाइ आय आर्जनको श्रोतको रुपमा रुपान्तरण गर्ने दिशातर्फ योजना वनाइ कार्यक्रमहरु तयार गर्ने ।

(छ) फोहर व्यवस्थापनमा क्रमश स्यानिटरी ल्याण्डफिल्ड साइटको अवधारणा अनुसार कार्य गर्ने ।

(ज) ल्याण्डफिल्ड साइटलाई प्रदुषण शुन्य बनाउने तर्फ प्रयास गर्दै त्यसका नकारात्मक प्रभावलाई न्युनीकरण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।

(झ) फोहर व्यवस्थापनमा गैरसरकारी संस्थाहरु, निजी क्षेत्र र समुदायहरुको संलग्नता वढाउन आवश्यक कार्य गर्ने ।

(ञ) फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पर्ने श्रोत साधनको व्यवस्था गर्ने ।

(ट) ल्यान्डफिल्ड साइटको प्रभावित क्षेत्र पहिचान गरी त्यहाँका बासिन्दाहरुको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

(ठ) फोहरबाट बायोग्यास जस्ता बैकल्पीक उर्जा उत्पादन गर्ने तर्फ आवश्यक पहल र व्यवस्था गर्ने ।

(ड) फोहरबाट जनस्वास्थ्यमा पर्नसक्ने नकारात्मक असर न्युनीकरणका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।

(ढ) फोहर संकलन र व्यवस्थापनको प्रभाव क्षेत्र विस्तार तथा सेवा प्रवाहमा सुधारका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।

(ण) फोहरमैला व्यवस्थापनमा लगाएको शुल्कको समिक्षा गर्दै त्यसमा समायोचित पुनरावलोकन गर्ने ।

८. उपसमिति वा कार्यदल सम्बन्धी व्यवस्था

(क) समितिले फोहरमैला व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याउने कार्य सुचारु रुपले सम्पादन गर्नका लागि आवश्यकता अनुसार विषय सँग सम्बन्धित विशेषज्ञ, नगरपालिका कार्यालयका विभिन्न शाखा प्रमुख, प्रभावित क्षेत्रका टोल विकास संस्थाका प्रतिनिधि, फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा क्षेत्रका टोल विकास संस्थाका प्रतिनिधि, उद्योग बाणिज्य संघ समेत रहेका उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ ।

(ख) बुँदा नं. (क) बमोजिम गठित ऊपसमित वा कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(१) फोहर व्यवस्थापनमा जनसहभागिता जुटाउन पहल गर्ने ।

(२) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको अनुगमन र मुल्यांकन गर्ने ।

(३) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको दिगो र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा समन्वय गर्ने ।

(४) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको लागि आवश्यक श्रोत साधनको खोजी गर्ने ।

(५) फोहरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रको लागि सम्भावित बैकल्पीक स्थानको खोजी गर्ने ।

(६) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, समुदाय, गैर सरकारी संघ संस्था लगायतकासंग सहकार्य र साझेदारी गर्ने सम्भावनाहरुको खोजी गर्ने ।

९.समितिका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

समितिका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) संयोजकको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।

२. बैठक बोलाउन सचिवलाई निर्देशन दिने ।

३. बैठकमा प्रस्ताव तथा प्रतिवेदन पेश गर्ने गराउने ।

४. समितिका सदस्यहरुलाई कामको बाँडफाड गर्ने तथा कामको आवश्यक समन्वय गर्ने ।

५. फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी सम्पूर्ण गतिविधिहरुको नेतृत्व गर्ने ।

६. वित्तिय तथा भौतिक श्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने ।

७. अन्य विभिन्न संघ /संस्थासँग सम्झौता गर्नु पर्ने भए गर्ने गराउने ।

८. कार्यक्रमहरुको विवरण समयमा नै संकलन गरि राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।

९. अनुगम मुल्यांकन गर्ने गराउने ।

१०. समितिबाट पारित बार्षिक कार्यक्रम तथा आय व्ययको विवरण प्रस्तावित बजेटमा समावेश गरी नगर सभामा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(ख) सदस्य सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. समितिको कार्यालय सञ्चालन गर्ने ।

२. संयोजकको निर्देशन अनुसार बैठक बोलाउने ।

३. संयोजकसँगको सल्लाहमा छलफलका विषय बस्तुहरु तयार गरी निर्णयार्थ बैठकमा पेश गर्ने ।

४. बैठकको निर्णय अभिलेख गरी राख्ने ।

५. बैठकको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने ।

६. समितिको निर्णय अनुसार कार्य सञ्चालन गर्ने गराउने ।

७. सूचना तथा तथ्यांकहरु अभिलेख तथा अद्यावधिक गर्ने ।

(ग) सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. समितिको बैठकमा नियमित रुपमा भाग लिने ।

२. निर्णय कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।

३. फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यलाइ सहयोग पुग्ने गरी कार्यक्रमहरुको प्रस्ताव गर्ने ।

४. समितिको निर्णय अनुसार अन्य आवश्यक कार्य गर्ने गराउने ।
५. व्यवस्थापन समितिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

१०. फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

कार्यविधिको पालना गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ । यस नगरपालिकामा स्थायी वा अस्थायी रुपले बसोवास गर्ने, उद्योग ब्यापार गर्ने, अध्ययन, औषधोपचार, पर्यटन तथा व्यवसायीक रुपले आवत जावत गर्ने आदिको साथै नगरपालिकाले फोहरमैला ब्यवस्थापनको सम्वन्धमा देहाय बमोजिमको कार्य अनिवार्य रुपले पालना गर्नुपर्नेछ ।

(क) उद्योग, ब्यापार ब्यवसाय, पसल, भवन आदिबाट निस्कने फोहरलाई सार्वजनिक स्थल, सडक, सडक किनारा, पेटी, सडक नाला, खाली स्थान, कुनाकाप्चा आदि स्थलमा फाल्न, राख्न, वा थुपार्न पाइने छैन । आ-आफ्नो घर, पसलका कुहिने प्रकृतिको फोहरलाई एउटा डष्टवीन (टोकरी) मा र नकुहिने प्रकृतिको फोहरलाई अर्को डष्टवीन (टोकरी) मा राखी नगरपालिकाको सरसफाई कर्मचारी वा साधन आए पछी जिम्मा लगाउनु पर्नेछ ।

(ख) सरसफाइकर्मीहरुले टोल, सडक सफा गरी गइसकेपछी कुनै पनि किसिमको फोहर घर, पसल वाहिर वा सार्वजनिक स्थलमा राख्न, फ्याक्न वा थुपार्न पाइने छैन ।

(ग) सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा दिशा पिसाव गर्न गराउन पाइने छैन ।

(घ) तोकिएको स्थान भन्दा वाहेक सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा पसल राखी कुनै पनि किसिमको ब्यवसाय गर्न पाइने छैन ।

(ङ) सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा सडेगलेका फलफूल, तरकारी, हाडखोर वा अन्य कुनै पनि चिज बस्तु फाल्न थुपार्न पाइने छैन ।

(च) सेफ्टी ट्याङ्की वा शौचालयबाट निस्कने फोहर जथाभावी बाहिर वा ढलमा निष्कासन गर्न पाइने छैन ।

(छ) अस्पताल, नर्सिङ्गहोम, निजी क्लिनिक वा डिष्पेन्सरीबाट निस्कने संक्रामक र खतराजन्य फोहर सडक, वा अन्य सार्वजनिक ठाउँमा फाल्न, वा निष्कासन गर्न पाइने छैन । त्यस्ता फोहरको सुरक्षीत तवरले अन्तिम निष्कासन गर्ने ब्यवस्था सम्वन्धित निकायहरुले आफुले नै गर्नु पर्नेछ । स्वास्थ्य केन्द्रका संक्रामक फोहरहरु कुनै पनि हालतमा अन्य फोहरहरुसंग निष्कासन गर्न पाइने छैन ।

(ज) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा उद्योगबाट निस्केका फोहरमैला जथाभावी फाल्न, राख्न वा निष्कासन गर्न पाइने छैन । उद्योग खोल्दाको वखतको शर्त एवम् फोहरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी ऐन, नियम वा कार्यविधि मा ब्यवस्था भए बमोजिम त्यस्ता फोहरमैलालाई अन्तिम निष्कासन गर्ने ब्यवस्था सम्वन्धित प्रतिष्ठान वा उद्योगले गर्नु पर्नेछ ।

(झ) उद्योग, पसल, घर, सार्वजनिक प्रतिष्ठान, सरकारी र गैरसरकारी प्रतिष्ठान, विद्यालयहरुलाई अनिवार्य रुपमा डष्टवीन (टोकरी) कन्टेनर वा कम्पोष्टवीन राख्न नगरपालिकाले अनिवार्य गर्न सक्नेछ

(ञ) नगरपालिकाले संकलन भएको फोहरमैलालाई व्यवस्थित रुपले तह लगाइ नगरलाइ सौन्दर्य, वातावरणीय स्वच्छता र सार्वजनिक स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले संम्भाब्य र उपयुक्त ठहरिएको एक वा एक भन्दा बढी स्थानमा कम्पोष्ट चेम्वर, फोहोर मैला स्थानान्तरण केन्द्र र अन्तिम निष्कासन स्थल (Land fill site) को व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(ट) नगरपालिकाले संकलन भएको फोहरमैला तोकिएको स्थानान्तरण केन्द्रमा जम्मा गरी छुट्याई त्यस्को अन्तिम निष्कासनको समुचित व्यवस्था गर्ने छ ।

(ठ) नगरपालिकाले निजी वा सार्वजनिक फोहरमैलाको कारणबाट मानव, पशुपंक्षी, बोटविरुवा वा अन्य तवरले प्राकृतिक सन्तुलनमा प्रतिकुल प्रभाव पर्ने गरी वा पारेमा वा पर्ने भएमा प्रदुषण निवारणको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्नेछ ।

(ड) नगरपालिकाले सार्वजनिक स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राखी निजी वा सार्वजनिक क्षेत्रमा हानिकारक फोहरमैला राख्न, फाल्न, गाड्न, पोल्न वा कुनै किसिमबाट संचय, निष्कासन वा नष्ट गर्न निषेध गर्न सक्नेछ ।

(ढ) नगरपालिकाले नगरपालिका क्षेत्रभित्र फोहरमैला ब्यवस्थित वा नियन्त्रण गर्ने कार्यको दैनिक रुपमा निरीक्षण गर्न वा आवश्यकता अनुसार निरीक्षण टोली खटाउन वा स्थानीय टोलविकास संस्थालाई जिम्मेवारी दिन सक्नेछ । यसकार्यमा सहयोग गर्नु सबैको प्रमुख कर्तब्य हुनेछ ।

(ण) नगरपालिकाले उपलब्ध गराएको सडक, फोहरमैला ब्यवस्थापन तथा ढल निर्माण आदि सेवा उपयोग गर्ने उद्योग, ब्यवसाय र नगरवासीहरुले नगरपालिकाले समय समयमा निर्धारण गरे बमोजिमको सेवा शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।

(त) नगरपालिकाले नगरक्षेत्र भित्रका पुनः प्रयोग हुन सक्ने मालसामान संकलन गर्ने संकलनकर्ता (कवाडीवाला) लाइ प्रोत्साहित गर्न सक्नेछ ।

(थ) नगरपालिकाले फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइलाइ प्रतिकुल पार्ने उद्योग ब्यापार ब्यवसाय संचालन गर्न रोक लगाउन सक्नेछ ।

(द) सार्वजनिक स्थल, सडक, नाला र भवनलाई असर पर्ने गरी निर्माण सामाग्री, यातायातका साधन आदि राख्न पाइने छैन ।

(ध) सार्वजनिक स्थल, सडक, नाला र भवनलाई अवरोध हुने गरी चौपाया बाध्ने, चराउने, पगाहा लगाउने आदि गर्न पाइने छैन ।

११. विशेष सरसफाई क्षेत्र सम्वन्धी व्यवस्था

(क) नगरको सौन्दर्यतालाइ बचाइ नगरपालिकाकै इज्जत प्रतिष्ठा बृद्धिका लागि नगरपालिकाको मुख्य भाग, सार्वजनिक ऐतिहासिक मठ मन्दिर एवं प्राकृतिक सौन्दर्य क्षेत्रलाइ चार किल्ला तोकी नगरपालिकाले विशेष सरसफाई क्षेत्र घोषणा गर्न सक्नेछ ।

(ख) विशेष सरसफाई क्षेत्र घोषणा भएको महत्व र संवेदनशीलतालाई ध्यानमा राखी नगरपालिकाले त्यस्तो स्थानमा कुनै पनि किसिमको फोहरमैला फाल्न, थुपार्न वा वातावरणलाइ प्रतिकूल पार्ने कुनै काम गर्न गराउन निषेध गर्न सक्नेछ।

(ग) कुनै टोलविकास संस्था वा वडा समिति वा सामाजिक संघ संस्थाबाट विशेष सरसफाई क्षेत्र तोक्न अनुरोध भई आएमा नगरपालिकाले विशेष सरसफाई क्षेत्र तोक्न सक्नेछ।

(घ) फोहरमैला व्यवस्थापन र सरसफाइमा उत्कृष्टता हासिल गर्ने वडा समिति वा टोलविकास संस्था वा सामाजिक संघ संस्थालाई नगरपालिकाले पुरस्कृत र प्रोत्साहित गर्न सक्ने छ।

१२. सम्पर्क शाखा

शारदा नगरपालिका क्षेत्रभित्र फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी कार्य नगरपालिका कार्यालयमा रहेको वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन शाखाले गर्नेछ।

१३. निर्णय सम्वन्धी व्यवस्था

व्यवस्थापन समितिको सिफारिसको आधारमा नगरपालिकाले प्रचलित कानुनको अधिनमा रहि फोहरमैला व्यवस्थापनको कार्य निजी क्षेत्रलाइ जिम्मादिने, पूर्णरुपमा समुदायको जिम्मा दिने, संयुक्त कोष स्थापना गरि सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने वा आंशिक रुपमा कुनै निश्चित कार्य गर्नको लागि मात्र कुनै निकायलाई जिम्मा दिने जस्ता व्यवस्थापनका जुनसुकै उपायहरु अवलम्वन गर्ने निर्णय गरि कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ।

१४. सेवा शुल्क सम्वन्धी व्यवस्था

(क) शारदा नगरपालिकाले फोहरमैला व्यवस्थापन गरे वापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट सेवा शुल्क उठाउन सक्नेछ।

(ख) सेवा शुल्कको निर्धारण फोहरमैलाको परिमाण, तौल तथा प्रकृति र तोकिए बमोजिमका अन्य कुराहरुको आधारमा नगरपालिकाले गर्नेछ।

(ग) यसरी उठाइने शुल्क सम्बन्धित शारदा नगरपालिका आफैले वा उसले तोकेको संस्था वा निकाय मार्फत उठाउन सक्नेछ।

(घ) नगरपालिकाबाट फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले नगरपालिकासँग भएको सहमतिका आधारमा फोहरमैला व्यवस्थापन गरे वापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट सेवा शुल्क उठाउन सक्नेछ।

(ङ) फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्कबाट प्राप्त आम्दानी तथा फोहरमैला व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्रलाई संलग्न गराउदा प्राप्त हुने आम्दानी छुट्टै शिर्षकमा आम्दानी बाँधी तोकिएको मापदण्डको अधीनमा रही वातावरणीय संरक्षण तथा फोहरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ।

१५. सेवा निलम्वन वा अन्त्य सम्वन्धी व्यवस्था

(क) शारदा नगरपालिकाले निर्धारण गरेको सेवा शुल्क नबुझाउने सेवाग्राहीको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सेवा निलम्वन वा अन्त्य गर्न सक्नेछ । यसरी सेवा निलम्वन वा अन्त्य गरिएमा सोको जानकारी शारदा नगरपालिकालाई दिनु पर्नेछ ।

(ख) सेवाको निलम्वन वा अन्त्य गरिएको अवस्थामा आफ्नो घरबाट उत्पादन हुने फोहरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्था आफैले गर्नु पर्नेछ ।

(ग) सेवाग्राहीले बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्क बुझाएमा निजलाई पुन सेवा प्रदान गरिनेछ ।

१६.अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था

(क) शारदा नगरपालिकाको अनुमति नलिइ कसैले पनि सो क्षेत्रको फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्न गराउन पाउने छैन ।

(ख) फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न चाहने स्वदेशी तथा विदेशी कम्पनी, संस्था वा निकायले देहायको विवरण खुलाई अनुमतिको लागि नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(१) फोहरमैला सम्बन्धी योजना,

(२) फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी अनुभव, आवश्यक जनशक्ति तथा प्रविधिको विवरण,

(३) तोकिए बमोजिमको अन्य विवरण,

(ग) यसरी पर्न आएको निवेदन ऊपर नगरपालिकाले आवश्यक जाँचबुझ गरि अनुमतिपत्र दिनसक्नेछ ।

(घ) अनुमति पत्र सम्बन्धी अन्य व्यवस्था कानुनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१७. फोहरमैलाको संकलन तथा विसर्जन सम्बन्धी व्यवस्था

(क) नगरपालिकाले फोहरमैला निष्कासनको समय, स्थान र तरिका निर्धारण गर्दा फोहरमैला ढुवानी, प्रशोधन र अन्तिम विर्सजनका लागि असजिलो नहुने गरि निर्धारण गर्नेछ ।

(ख) नगरपालिकाले प्रशोधन स्थलमा लैजानु पर्ने फोहरमैलाको लागि छुट्टै समय, स्थान र तरिका समेत निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(ग) नगरपालिकाले फोहरमैला संकलन तथा सोको व्यवस्थापनको लागि समय, स्थान र तरिका निर्धारण गर्दा जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकुल प्रभाव र त्यस्को न्यूनीकरणका उपायहरु समेतलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

१८. सार्वजनिक निजी साझेदारी सम्वन्धी व्यवस्था

(क) नगरपालिकाको फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइका लागि नगरपालिकाले सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणामा कार्य गर्न गराउन सक्नेछ ।

(ख) यसरी सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणामा कार्य गर्दा गराउँदा प्रचलित ऐन, नियमावली लगायत अन्य प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम हुनेछ ।

(ग) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कार्य गर्दा गराउँदा लाभ, लागत र जोखिम दुबै पक्षमा रहने गरी कार्य गरिनेछ ।

(घ) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कार्य गर्दा गराउँदा सकेसम्म स्थानीय स्तरमा रहेका निजी क्षेत्रलाई साझेदारको रुपमा लिन प्राथमिकता दिइनेछ ।

(ङ) स्थानीय क्लब, सामुदायिक संस्था, टोलविकास संस्था, गैर सरकारी संस्था वा नाफा आर्जन गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएका कम्पनीहरु वा अन्य स्थानीय तथा वाह्य संघ संस्थाहरुलाई निजी क्षेत्रका रुपमा लिन सकिनेछ ।

(च) विभिन्न स्थानमा फरक फरक निजी क्षेत्र परिचालन भएको अवस्थामा सबैको कार्य प्रति एक रुपता ल्याउनका लागि सबै साझेदारहरुको संलग्नतामा नगरपालिका स्तरीय संयन्त्र तयार गरी सोही संयन्त्र मार्फत सार्वजनिक नीजि साझेदारीका क्रियाकलापहरुलाई व्यवस्थित र नियमित गर्ने व्यवस्था नगरपालिकाले मिलाउन सक्नेछ ।

(छ) फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाले फोहरमैला उत्पादक सँग सरसफाई सेवा शुल्क लिनेछ । यसरी लिने शुल्क नगरपालिकाले तोकिदिए बमोजिम हुनेछ ।

(ज) सहज र सरल रुपमा फोहरमैलाको व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले नगरवासीलाई पारिवारिक परिचय पत्र उपलब्ध गराउन सक्नेछ । यसरी परिचय पत्र उपलब्ध गराउँदा नगरपालिकाले उक्त परिचय पत्रको बहु उपयोग हुने गरी तयार गर्ने छ र यसको प्रयोग नगरपालिकाको सम्पुर्ण सेवा सुविधा सँग जोडन सक्नेछ ।

परिच्छेद : तीन
कोष व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१९. कोषको स्थापना

नगरपालिकामा फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाई सम्बन्धी कार्यको लागी छुट्टै शिर्षक रहने छ । उक्त शिर्षकमा देहाय अनुसारका रकमहरु रहनेछन् ।

(क) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यक्रमका लागि हालसम्म छुट्याईएको सम्पूर्ण रकम,

(ख) प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नगर सभाले आफ्नो कोषमा जम्मा भएको आन्तरिक आयबाट विनियोजन गरेको रकम,
(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्था वा निकायद्वारा कार्यक्रमको लागी प्राप्त हुने सहयोग वा अनुदान रकम,
(घ) नगर सभाको स्वीकृतिमा प्राप्त अन्य रकम,
(ङ) नेपाल सरकारबाट विनियोजित रकम,
(च) सरसफाई शुल्क वापत नगरवासीबाट प्राप्त रकम,
(छ) फोहर प्रशोधन गरी पुन प्रयोगजन्य वनाइ बिक्रीवाट प्राप्त रकम ,
(ज) अन्य विविध श्रोतबाट प्राप्त रकम ।

२०. कोषको प्रयोग

यस शिर्षकमा जम्मा भएको रकम देहाय बमोजिमको कामको लागि मात्र प्रयोग गर्न सकिनेछ ।
(क) नगरस्तरीय फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ नीति तथा रणनीतिको तर्जुमा,
(ख) सचेतना कार्यक्रम संचालन,
(ग) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी क्षमतामा अभिबृद्धि कार्यक्रम,
(घ) फोहरमैलाको संकलन तथा विसर्जन,
(ङ) फोहर प्रशोधन,
(च) विसर्जन स्थलको व्यवस्था,
(छ) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी काम गर्ने संस्थाहरु वीच समन्वय र कार्यमा स्तरीयता ल्याउन निरन्तर सुपरीवेक्षण र अनुगमन गर्न,
(ज) सामाजिक सचेतना तथा सहभागितामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
(झ) अल्पकालीन र दीर्घकालीन फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी काम गर्न,
(ञ) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइको लागि विनियोजन भएको रकम सोहि प्रयोजन बाहेक अन्य कार्यमा खर्च गर्न पाइने छैन ।

२१. नपुग रकमको व्यवस्था

रकम अभाव भइ फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ व्यवस्थापन कार्यक्रमहरुमा प्रत्यक्ष असर पर्ने अवस्था भएमा व्यवस्थापन समितिले औचित्य हेरी नपुग रकमका लागि नगरपालिकामा आवश्यक व्यवस्थाका लागि सिफारिस सहित पेश गर्नु पर्नेछ ।

२२. अनुमानित खर्चको प्रस्तावित विवरण पेश गर्ने

आगामी आर्थिक वर्षमा फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइका लागि आवश्यक पर्ने रकमको व्यवस्था मिलाउन नगरसभामा वजेट प्रस्तुत गर्दा नै कार्यक्रम सहितको अनुमानित खर्चको विवरण पेश गर्नुपर्नेछ

२३. श्रेस्ता सम्बन्धी व्यवस्था

(क) कार्यालयले आय र व्ययको श्रेस्ता तोकिए बमोजिम राख्नु पर्नेछ ।

(ख) समितिले प्रशासनिक खर्च नगर सभावाट तोकिएको प्रतिशत भन्दा बढी गर्न पाउने छैन ।

(ग) सभावाट उपलब्ध गराउने वजेटको रकम तोकिएको क्षेत्रवाहेक अन्यत्र खर्च गर्न पाइने छैन ।

२४. बैठक भत्ता

फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ विशेष कोषका पदाधिकारीहरुले वैठकमा भाग लिए वापत नगर सभाबाट तोकिए बमोजिमको मात्र वैठक भत्ता पाउने छन् ।

२५. विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने

फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यक्रमका लागि उपलब्ध गराएको रकमहरुको विवरण चौमासिक रुपमा सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

२६. जाचपास तथा फरफारक

यस कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित स साना कार्यकमहरु पनि सम्पन्न भएपछि समयमा नै जाँचपास गरी त्यसको फरफारक गराउनु पर्नेछ । कोषबाट सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमहरुको जाँचपास तथा फरफारक व्यवस्थापन समितिको बैठकबाट गरिनेछ ।

२७.कसुर

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ को दफा ३८ बमोजिम कसैले देहायको कुनै कार्य गरेमा कसुर गरेको मानिनेछ ।

(क) नगरपालिकाले तोकिदिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहरमैला निष्कासन गरेमा,

(ख) कन्टेनर वा फोहरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको फोहरमैला अनाधिकृत तवरले प्रयोग गरेमा,

(ग) फोहरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको कन्टेनर तोडफोड गर्ने, क्षति पुर्‍याउने, राखिएको स्थानवाट हटाउने वा संकलन केन्द्रमा कुनै नोक्सानी पुर्‍याउने कार्य गरेमा,

(घ) यस कार्यविधि बमोजिम अनुमति नलिई सरसफाईको कार्य गर्ने गराउने,

(ङ) यस कार्यविधि बमोजिम सरसफाईको लागि प्रदान गरिएको अनुमति पत्रमा उल्लेखित शर्तहरु उल्लघंन गर्ने,

(च) फोहरमैला संकलन केन्द्र कन्टेनर वा फोहरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्ने,

(छ) घर कम्पाउण्ड तथा परिसरको फोहरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा राख्ने, फाल्ने गर्ने,

(ज) फोहरबाट निस्केको दुषित पानी वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर जग्गा प्रदुषित गराउने,

(झ) सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा सरसफाइ तथा फोहरमैला संकलन गर्न स्थानीय तहले तोकेको समय वा सफाइ गर्दाको समयमा त्यस्तो ठाउँमा कुनैपनि किसिमको सवारी साधन विसाउने वा विसाइ राखेको सवारी साधन हटाउन इन्कार गर्ने,

(ञ) नगरपालिकाले तोकिदिएको ठाउँ बाहेक जन स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर पर्ने गरि सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक फोहरमैला राख्ने वा निष्कासन गर्ने,

(ट) रसायनिक फोहरमैला, औद्योगिक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला वा हानिकारक फोहर मैला जथाभावि फाल्ने, राख्ने वा निष्कासन गर्ने गराउने,

(ठ) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा स्वास्थ्य संस्थाले उद्योग वा स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने हानिकारक फोहरमैला जथाभावि फाल्ने, राख्ने वा निष्कासन गर्ने गराउने,

(ड) फोहरमैला संकलन, ढुवानी तथा फोहरमैला व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध श्रृजना गर्ने,

(ढ) फोहरमैला संकलन, ढुवानी तथा अन्तिम निष्कासन स्थलमा बाधा अवरोध, वन्द, घेराउ गर्ने वा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा हडताल गर्ने,

(ण) फोहरमैला अत्यधिक उत्पादन हुने बस्तु भनि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी प्रतिवन्ध लगाएको कुनै बस्तुको उत्पादन तथा विक्रि वितरण गर्ने,

(त) ऐनको दफा ४४ विपरीत रसायनिक विषादीको आयात गर्ने वा म्याद नाघेको औषधी नष्ट गर्ने जिम्मेवारी पुरा नगर्ने,

(थ) श्रोतमै फोहरमैलाको पृथकीकरण नगरी ऐनको दफा ६ को विपरीत फोहरमैला मिसाएर निष्कासन गर्ने,

(द) मरेका वा मारेका पशुपंक्षि र सोको लादी, प्वाँख, हडडी, तथा माछाको कत्ला आदि फोहरलाई तोकेको स्थान बाहेकमा राखेमा, फालेमा वा थुपारेमा ।

२८. दण्ड सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

(क) फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ को दफा ३९ तथा यस कार्यविधिमा उल्लेख गरे बमोजिमको कसुर गरेमा त्यस्तो कसुर गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाइ देहाय बमोजिम दण्ड सजाय हुन सक्नेछ ।

(१) नगरपालिकाले तोकिदिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहरमैला निष्कासन गर्नेलाई पहिलो पटक भए रु. पाँच हजार सम्मको जरिवाना, दोश्रो पटक गर्नेलाई रु. पाँच हजार देखि रु. दश हजार सम्मको जरिवाना र सो भन्दा बढि पटक गरेमा पटकै पिच्छे रु. पन्ध्र हजार जरिवाना गरी फोहरमैला उठाउदा लाग्ने खर्च समेत निजवाट असुल उपर गर्न सक्नेछ ।

(२) कन्टेनर वा फोहरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको फोहरमैला अनाधिकृत तवरले प्रयोग गरेमा पटकै पिच्छे रु. पाँच सय देखि रु. पाँच हजार सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(३) फोहरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको कन्टेनर तोडफोड गर्ने, क्षति पुर्‍याउने, राखिएको स्थानवाट हटाउने वा संकलन केन्द्रमा कुनै नोक्सानी पुर्‍याउने गरेमा रु. पन्ध्र हजार देखि रु. पचास हजार सम्म जरिवाना गरी कन्टेनर वा संकलन केन्द्र व्यवस्थापन गर्न लाग्ने खर्च असुल उपर गर्ने ।
(४) यस कार्यविधि बमोजिम अनुमति नलिई सरसफाईको कार्य गर्नेलाई पटकैपिच्छे रु. पन्ध्र हजार देखि रु. पचास हजार सम्मको जरिवाना र अनुमति नलिए सम्म त्यस्तो कार्य गर्न रोक लगाउने ।
(५) यस कार्यविधि बमोजिम सरसफाईको लागि प्रदान गरिएको अनुमति पत्रमा उल्लेखित शर्तहरु उल्लंघन गर्नेलाई रु. पन्ध्र हजार देखि रु. पचास हजार सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
(६) फोहरमैला संकलन केन्द्र, कन्टेनर वा फोहरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्नेलाई पटकै पिच्छे रु. पाँच हजार देखि रु. पन्ध्र हजार सम्मको जरिवाना र त्यस्तो कसुरबाट कुनै क्षति भईसकेको रहेछ भने सो बरावरको क्षतिपूर्ति समेत भराउन सक्ने ।
(७) घर कम्पाउण्ड तथा परिसरको फोहरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने गरेमा पटकै पिच्छे रु. पाँच हजार देखि रु. पन्ध्र हजार सम्मको जरिवाना ।
(८) फोहरबाट निस्केको दुषित पानी वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर जग्गा प्रदुषित गराउनेलाई पटकै पिच्छे रु. पाँच हजार देखि रु. पन्ध्र हजार सम्मको जरिवाना ।
(९) सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा सरसफाइ तथा फोहरमैला संकलन गर्न स्थानीय तहले तोकेको समय वा सफाइ गर्दाको समयमा त्यस्तो ठाउँमा कुनैपनि किसिमको सवारी साधन विसाउने वा विसाइ राखेको सवारी साधन हटाउन इन्कार गर्नेलाइ पटकै पिच्छे रु. पाँच सय देखि रु. पाँच हजार सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
(१०) नगरपालिकाले तोकिदिएको ठाउँ बाहेक जन स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर पर्ने गरि सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक फोहरमैला राख्ने वा निष्कासन गर्नेलाई रु. तीस हजार देखि रु. पचास हजार सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
(११) रसायनिक फोहरमैला, औद्योगिक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला वा हानिकारक फोहर मैला जथाभावि फाल्ने, राख्ने वा निष्कासन गर्ने वा गराउने लाई रु. पचास हजार देखि रु. एक लाख सम्मको जरिवाना र सोही कसुर पुन गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको दोब्बर जरिवाना गरि प्रचलित कानुन बमोजिम अनुमति रद्ध गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्ने ।
(१२) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा स्वास्थ्य संस्थाले उद्योग वा स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने हानिकारक फोहरमैला जथाभावि फाल्ने, राख्ने वा निष्कासन गर्ने वा गराउनेलाई रु. पचास हजार देखि रु. एक लाख सम्मको जरिवाना र सोहि कसुर पुन गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको दोब्बर जरिवाना गरि प्रचलित कानुन बमोजिम अनुमती रद्ध गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्ने ।
(१३) फोहरमैला संकलन, ढुवानी तथा फोहरमैला व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध श्रृजना गर्नेलाई सम्बन्धित जिल्लाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीले रु. दश हजार देखि रु. पचास हजार सम्मको जरिवाना वा १५ दिन देखि ३ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्ने ।

(१४) फोहरमैला संकलन, ढुवानी तथा अन्तिम निष्कासन स्थलमा बाधा अवरोध, वन्द, घेराउ गर्ने वा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा हडताल गर्नेलाइ सम्बन्धित जिल्लाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीले रु. दश हजार देखि रु. पचास हजार सम्मको जरिवाना वा १५ दिन देखि ३ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्ने ।

(१५) फोहरमैला अत्यधिक उत्पादन हुने बस्तु भनि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी प्रतिवन्ध लगाएको कुनै बस्तुको उत्पादन तथा विक्री वितरण गर्नेलाइ सम्बन्धित जिल्लाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीले रु. पाँच हजार देखि रु. दश हजार सम्मको जरिवाना वा ३ महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्ने ।

(१६) ऐनको दफा ४४ विपरीत रसायनिक विषादीको आयात गर्ने वा म्याद नाघेको औषधी नष्ट गर्ने जिम्मेवारी पुरा नगर्नेलाई रु. पचास हजार देखि रु. एक लाख सम्मको जरिवाना र सोहि कसुर पुन गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको दोब्बर जरिवाना गरि प्रचलित कानुन बमोजिम अनुमती रद्ध गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्ने ।

(१७) श्रोतमै फोहरमैलाको पृथकीकरण नगरि ऐनको दफा ६ को विपरीत फोहरमैला मिसाएर निष्कासन गर्नेलाई प्रत्येक पटक रु. पाँच सय सम्मको जरिवाना गर्न सक्ने ।

(१८) मरेका वा मारेका पशुपंक्षि र सोको लादी, प्वाँख, हडडी तथा माछाको कत्ला आदि फोहरलाई तोकेको स्थान बाहेकमा राखेमा, फालेमा वा थुपारेमा पटकैपिच्छे रु. पाँच हजार देखि रु. पन्ध्र हजार सम्मको जरिवाना गर्न सक्ने ।

(ख) सडक पेटी, नालि माथि रेष्टुरेन्ट, माछामासु पसल, सब्जी पसल, चटपटे, गुपचुप, वर्कसप आदि व्यवसाय संचालन गर्ने लाई पटकै पिच्छे रु. एक हजार देखि रु. पाँच हजार सम्मको जरिवाना एवम् निश्चित समय भित्र सो नहटाएमा उक्त सामग्रीहरु जफत गर्न सक्ने ।

(ग) ठोस फोहर तथा शौचालयजन्य फोहर (दिशा, पिसाव, भान्साघरको फोहर) आदि सडक नाला ढलमा मिसाउने कार्य गर्नेलाई पटकैपिच्छे रु. एक हजार देखि रु. पाँच हजार सम्मको जरिवाना एवम् निश्चित समय भित्र सो बन्द गर्न आदेश दिन सक्ने ।

(घ) सडक, पेटी, नाला इत्यादिमा निर्माणजन्य सामग्री थुपारी बाटो, पेटी अवरुद्ध गरेमा पटकै पिच्छे रु. पाँच हजार देखि रु. दश हजार सम्म जरिवाना गरी चौविस घण्टा भित्र सो सामग्री हटाउन आदेश दिन सक्ने ।

परिच्छेद : चार
विविध

२९. अनुगमन तथा मूल्यांकन
नगरपालिकाको फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्यविधि बमोजिम गरिएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मुल्याकंन देहाय बमोजिम गरिनेछ ।

(क) नगरपालिकाको कार्यालयले यस कार्यक्रमको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा अनुगमन, निरीक्षण तथा मूल्यांकन गर्दा दफा ६ (क) बमोजिम गठित समितिसँग समन्वय गरी गर्नेछ ।

(ख) कार्यक्रम सञ्चालन भइ कार्यान्वयन भएकोमा प्राविधिक मूल्यांकनका आधारमा वा कार्य प्रगतिको आधारमा पेश्की दिन सकिनेछ ।

(ग) कार्यक्रमको अन्तिम किस्ता रकम अनुगमन तथा मूल्यांकनका आधारमा दिइनेछ ।

(घ) अनुगमन तथा मूल्यांकनका आधारमा कार्यक्रमहरुको जांचपास तथा फरफारक गरिनेछ ।

(ङ) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी खर्चको व्यवस्था नगरपालिकाको कार्यालयले मिलाउनु पर्नेछ ।

(च) उपभोक्ता समिति मार्फत भएको संरचना निर्माण र पुन संरचना सम्बन्धी कार्यको अनुगमन गर्दा विल भरपाइ लगायत विवरण संकलन काममा सम्लग्न व्यक्तिहरुको हाजिरी तथा कार्यरत रहने समय र स्थानका विषयमा पनि हेर्नु पर्दछ ।

३०. पुरस्कार वा प्रशंसापत्र प्रदान गर्न सक्ने
राम्रो काम गर्ने उपभोक्ता समिति, कर्मचारी तथा संघ संस्थाहरुलाई शारदा नगरपालिकाले नगद पुरस्कार वा प्रशंसा पत्र दिन सक्नेछ ।

३१. प्रतिवेदन
समितिवाट भए गरेका कार्यहरुको प्रगति प्रतिवेदन नगरपालिका कार्यालय मार्फत नियमित रुपमा सम्बन्धित निकायहरुमा पठाई राख्नु पर्नेछ ।

३२. संशोधन तथा बचाउ

(क) यस कार्यविधिमा उल्लेखित कुराहरुमा कुनै संशोधन गर्नु परेमा सम्बन्धित प्रचलित ऐन नियमको परिधिभित्र रही नगर कार्यपालिकाले गर्न सक्नेछ ।

(ख) यस कार्यविधिमा उल्लेख गरिएका कुराहरुका हकमा यसै कार्यविधि अनुसार र उल्लेख नभएका कुराहरुका हकमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।

(ग) कार्यविधिमा लेखिएका कुराहरु नेपालको संविधान, २०७२, फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र नियमावली, २०७०, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र तत् सम्बन्धी नियमावली तथा प्रचलित अन्य कानूनसंग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः निष्कृय हुनेछ ।